

Bilaga till
Alexis
Engdahls
inköp

Bilaga till
Alexis Engdahls inköp
Inventarie nummer:

42530 - 42568

44245 - 44845

45360 - 45481

50432 - 50830

Tillägg:

50726; 50774; 50786; 50794; 50807; 50815;

50816; 50821; 53446; 53684.

92096.

matt, N:o an berget). — Röpt i Vesby, Södermanland.

1001. "Ringkläbba" eller "Kungakläbba"
af trä, avm. $8 \times 1 \times \frac{1}{2}$ utam. Beväpnades
och brukas i samtliga socknar ännu vid behov

för att såsom budskafvel gå amkring till
stocknens alla gårdar i bestånd, antagen
ordning, vid hufällew — då kungen
var död (deraf kunganamnet) eller annan
kunglig person aflidit, för att buda
till "kungareiegning" (hjalaringning för
kungen påbjörd ju förr att ljuda uti
landens alla kyrkor en hel timme
kvarte dag (12-1²) under ett helt års
tid, för andra furstf. personer miv-
dare, nu blott en månad för kungen o. s. v.
Då hedr och på samliga ställen har även
den "part" (alla jordgående ställen eller
hemmaneddelar med samma namn i en
socken på Gotland kallas "partes" och
samtliga parter med samma namn
kallas en "gård", afven om densamma
skulle utgåra en hel, stor och vidströckt
by — ett ord, som knappt unmit
hurukap på Gotland anmat än i per-
sonnamn — så att en enda "gård" kan
bestå af ända tio ett ^{hundratal} partier och

Jämför afva

derafvaer, vanligast dock 4 à 6), hos vil-
ken ringklubban vid sinne dödstid
fölle stannat och som vanligen af-
ven hade att inskara sitt bemedle i
klubban för trassels undvikande, da
hade, som sagt, denne part, vid kven-
jörelse om ringning, att tukärnagif-
va, hvarest i socknen klubban befano
sig, samt att skicka den till den part,
som derefter var i tareu o. s. v. Såmede
gick klubban socknen runt till dess
ringningstiden var ute) standan flera
ganger om, derest socknen var liten.
Vanligen inskars i klubban afva
årtalat när dödsfallut inträffat (ofta
afvaen den aflidne kungens namn).
Härigenan blev klubban ej sällan
alldeles fullsatt med årtal, namn
och bemärken m.m. Standan inskors
nämf. afvaen den börjande parten sitt be-
märke eller bondens initialer, hälst
om klubban var nyyjord, såsom denne,

huviken talunda å sina 2 sidor fätt följande
inskrift: "Ring klubba - Linde." Borjades
d. 21 april 1844 af M. L. "H. M. Konung Carl
XIV Johan." Död d. 8 mars år 1844. (Denna
klubba har varit brukad äfven vid smare
besök men ibland ej fätt flera iuristning
gar, euf. uppgift, ty "den var så fin" = välgjord,
möjl. ock af glömska eller troligast af följan-
de orsak.) - I ~~små~~ ^{ungefärliga} socknar brukade
man utom klubben derjämte en ring-
bok, deri hvarje part, som fullgjort
sin ringning skulle inskripta
sitt namn eller bormärke. Denna anord-
ning var trof. gjord för den skull, att den,
som vid tur och ordning (af magas anled-
ning ej kunnat fullgöra sin ringning,
ej sedan skulle glömmas bort. En hel
timmes ringning hörde dag under så lång
tid var nämf. ett ganska besvärligt onus,
hållet för smärre socknar. Härvid bor
dock äfven anmärkas, att ringning ati
Gotlandskyrkorna är vida mera lätt.

skall än i andra. Detta dels em-
dans klockorna är nästan al-
verallt ganska små, dels dock
emedan de för ty ej behöva
ringas ända uppå från tornet
utan skapas bekantskt medelst
en linje nedifrån kyrkans golf
eller läktare, hvareigenam salidas
äfven den påkastande torntrapp.
Stigningen undviks. På grund
af detta ringmuregjordt hafva
hållit icke torngluggarns noga
luckor, som behöva öppnas eller
slängas. Vind, regn och snö ha
fritt spelrum. Det liknäl tycka kan-
jona sällan am Gotlandskyrkorna
och nu än mindre än förr. Det är
egentligen nu blott i noga af de
högre, med försvarsgång "kring ytter-
sidorna försedda - motvarande kar-
thalerus" vid samliga kyrkor tornen,
der kajoo, men däri manig, upphal-

la sig. — Stundam ha tornen ända
till 3 malf (aut af kalksten) slagna
över hvarandra, och klockenoret bå-
tar i smärtre hål genom dessanma.
Emellertid fara dessa hualf, ja kyr-
korna i sin helhet mycket illa
på grund af saknaden af tornlu-
kor, hälst sambiga torn ha ända till
30 tornghuggar och deröfvet. Och
sedan flera år tillbaka mysa dess-
utan förtalit() gatlämningar icke
blott ingen kåtelek utan rent af mot-
vilja och hat till sina vackra, dyr-
bara kyrkor. Separatismens ande har
så griplit dem och statskyrkans bräck-
lighet synes dem så stor, att de rent
af kämma ett behof att hämnas på
prästerna och kyrkorna. Ännu
kunna de det knappast på annat
sätt än att de neka bekanta kyr-
kornas bringande ur sitt förfall.
Fastvis yrka de häyljadt, att kyr-

konna skala rivas ned och stenen
delas "på gär'n" (på gården = efter
brennunatal). — Att "riiga för kungen"
ansägs för något mycket högtidligt
och alvarligt, en ämbetsutöfning, den
det icke gick an att anföstra åt tjän-
nare. Bonden, ^{(kam själf,} i ^{stör} högtids-
drägt med hvid halsduk o. s. v. ^{finnen}
annan än hushunden, ty den aran
ville ha själf ha. (Alldeles samma
förhållande och sed galde även vid
kronoskattemötina.) — Jämt självs
bomärket, som galde för hela gården
(= alla parterna tillsammans) fanns
läcksilda tilläggsmärken i eller ^{se 1017} över
bomärket, hvilka kallades "skilne"
i gården och galde varje enskild
part i densamma, t. d. en el. flera
sträck, punkter o. s. v. (Jämför i de
liknande bomärkena!) — Beträffan-
de bruket att nästan h. o. h. uteslu-
ta "by" i ort- eller gårdenamn, torde,

enär saken redan i förtigvänta
vidröts, här äfven hör tilläggat,
att der det på ett eller annat stäl-
le förekommer, hifogas alltid att
slut-s ^{medelys,} t. d. Pöderby. Detta slut-s är
jor äfriet mycket allmänt i gårds-
namn och förekommer - natur-
ligtvis en genitiv-ändelse - alltid
i gårdenmanns bildade af persona-
namn t. d. "Jakes" (= jakobs gård), "Bo-
tels", "Botuars", "Lukas", "Häggraldi", o. s. v. -
"By" förekommer på Gotland blott i
Vishy, och hade det samma betydelse som
det danska "by" d. v. s. = stad. Detta
torde dock tydliggen inses af de båda
gamla gotländska orden, som deraf
bildats, och deras betydelser, näml.:
"bänskas" (verb) = vara el. visa sig lyk-
tig = "bänskr" (adj), duxtig, ^{Katig} förfornam = spe-
la herre". - Utan "oring-klabba" har å
Gotland funnits "skjuts-klabba", då skjuts-
skyldigheten gick omkring på gårdarna,

samt "fattigklätta" el. "mat-klätta" af
kallas "matbuds", huarmed socknens
fattiga fingo gå ankring samt ojita
mat och husrum 1-3 dygn på hvarje
ställe, — alla tråklinas med bonär-
ken. — Denna Lids sockens i Göt-
land ringklätta erhållen som gäfva
enligt kommunalstämmebeslut. —